

KIRSTEN WOLF

THE *TRANSLATIO ET MIRACULA*
ROTOMAGENSIA
IN ICELANDIC TRANSLATION
(AM 180b fol)

I

IN THE *Catalogus Codicum pergamenorum quos anno 1707, 1708, 1709, 1717 possidet Arnas Magnæus*, the contents of AM 180a and 180b fol., which originally formed one codex,¹ are described as follows: “Karla Magnuss Saga, vantar framanvid og vida i Miduna. Aptanaf Konradz Sögu Keisarasonar. Dunstani Saga (authore fratre Arnone Laurentii f.) vantar i. Katrinar Saga, vantar i. Bærings Saga fagra. Ur Knytlinga Sögu, um Knut helga, Olaf, Eirik goda, og Nikulas. Vantar vid endan. um Svein Ulfsson og Haralld Hein (ur Knytlinga Sögu) vantar upp hafed. Vitus Saga Pislurvottz. vantar i. Laurentius Saga Holabiskups. vantar i.”² It is also noted that the manuscript, a curious potpourri of texts of various genres, comprising romances, saints’ lives, kings’ sagas, and bishops’ sagas, was received in various places in the north of Iceland and from various people; those mentioned are Skúli Ólafsson (of Seyla in Skagafjörður) and Magnús Jónsson of Leirá.³

The manuscript, which has been described in detail by Christine Fell and Árni Björnsson,⁴ has generally been dated to the fifteenth century,

¹ Kr. Kålund, *Katalog over Den arnamagnæanske Håndskriftsamling*, 2 vols. (Copenhagen: Gyldendal, 1889–1894), vol. 1, 147.

² [Kr. Kålund, ed.], *Arne Magnussens i AM. 345 A–B, 4to indeholdte Håndskriftfortegnelser med to tillæg* (Copenhagen: Gyldendal, 1909), 43–44.

³ From Skúli Ólafsson Árni Magnússon received *Vitus saga* and *Laurentius saga*; see Christine Elizabeth Fell, ed. *Dunstanus saga*, Editiones Arnarnæðanæ, Series B, vol. 5 (Copenhagen: Munksgaard, 1963), lxxv, and Árni Björnsson, ed. *Laurentius saga biskups*, Rit handritastofnunar Íslands 3 (Reykjavík: Ísafold, 1969), xxxi–xxxiii. The leaves containing “Katrinar saga” must therefore have been obtained from Magnús Jónsson or elsewhere.

⁴ Fell, ed., *Dunstanus saga*, lxxiv–lxxx, and Árni Björnsson, ed. *Laurentius saga biskups*, xxvii–xl.

though Árni Björnsson maintains that the confusion of *i/y* and *ei/ey* in the manuscript points to a date no earlier than 1500.⁵ As noted above, it is incomplete and now consists of 52 leaves measuring approximately 30.5 x 22.5 cm. It is difficult to ascertain if the manuscript is written all in one hand; Árni Björnsson is of the opinion that two scribes were involved.⁶

The text called “Katrinar Saga” on fols. 5v40–8v36 is not, as the title suggests, a *passio* of Saint Catherine of Alexandria, who despised marriage with the emperor because she was a “bride of Christ,” who disputed successfully with fifty philosophers, and who, when she persuaded the empress to become a Christian, was tortured on the wheel and eventually executed.⁷ Rather, as Peter Foote points out, it is a translation of a version of the *Sanctae Catharinae Virginis et Martyris Translatio et Miracula Rotomagensia* detailing the translation of Saint Catherine’s relics and the miracles that took place through her intercession in Rouen in the eleventh century.⁸

As noted by Árni Magnússon, the text is incomplete. The bottom part of fol. 6 has been torn or cut, and some lines of text are missing (there are

⁵ Árni Björnsson, ed., *Laurentius saga biskups*, xxxi, writes: “[...] má telja heldur ólíklegt, að B [AM 180b fol.] sé eldra en frá því um 1500.”

⁶ Árni Björnsson, ed., *Laurentius saga biskups*, xxviii–xxix, argues that “[e]kki er auðgjört að segja, hvort ein hönd er á B [AM 180b fol.] eða fleiri. Greinilegur stærðarmunur er víða á skriftinni, t.d. ef borin eru saman 1. og 41. blað eða efri og neðri hluti á 19r, en stafagerðin sjálf virðist ekki breytast við það. Í formála sínum að Dunstanus sögu telur Chr. E. Fell ókleift að fullyrða nokkuð um þetta efni, en bendir á, að sama kæruleysi í frágangi virðist einkenna ritara Bærings sögu og Dunstanus sögu, og því sé líklegt, að um sama mann sé að ræða (bls. LXVIII). Við nánari athugun sýnist þó mega staðhæfa, að skipti um hönd á blaði 34r, þar sem Vítus saga hefst. [...] En vart er ástæða til að telja fleiri en tvær hendur á því, sem nú er varðveitt af bókinni.”

⁷ The Icelandic legend of Saint Catherine of Alexandria is extant in four manuscripts. It is preserved in full only in Stock. Perg. 2 fol. (ca. 1425–1445). In AM 233a fol. (ca. 1350–1375) the beginning is missing, and AM 238 fol. II (ca. 1300–1350) and AM 667 4to II (ca. 1400–1500) cover only small sections of the text. According to Peter Foote, ed., *Lives of Saints. Perg. fol. nr. 2 in the Royal Library, Stockholm*, Early Icelandic Manuscripts in Facsimile 4 (Copenhagen: Rosenkilde and Bagger, 1962), 26, the beginning and end of the legend are based on a text of the *Passio auct. Pseudo-Athanasio* (BHL 1659) with only the first half of the epilogue included. Foote notes that many passages within the text suggest that same source, but observes that some material and wording in the Icelandic legend have parallels only in other versions of the legend, variously BHL 1657, 1663, and 1667. The legend has been edited by C. R. Unger, ed., *Heilagra manna sögur: Fortællinger og legender om hellige mænd og kvinder*, 2 vol. (Christiania [Oslo]: Bentzen, 1877), vol. 1, 400–21, and Kirsten Wolf, ed., *Heilagra meýja sögur* (Reykjavík: Bókmenntafræðistofnun Háskóla Íslands, 2003), 123–41.

⁸ Foote, ed., *Lives of Saints*, 26.

between 37 and 45 lines on a page). There is also a lacuna on fol. 7, where a strip containing 19–25 lines of writing has been cut out of the middle of the leaf, and of the upper strip about a quarter of text has been cut from the outer margin.

II

A diplomatic edition of the fragmentary Icelandic rendering of the *Translatio et Miracula Rotomagensia* is presented below. Abbreviations are expanded in accordance with the normal spelling of the scribe. Expansion of abbreviations by means of a supralinear symbol or letter or by means of contraction are marked in italics. Words or letters now illegible but assumed to have originally been in the manuscript are printed in square brackets. Matter never present but presumed to have been inadvertently omitted is added in diagonal brackets.

[5v] HEilug guds mæ[r] katerína. epter sem texti hennar píslar bokar uottar. under hínun uersta konungi. maximiano. |⁴¹ uar med píslar uættis sigri koronud. enn epter hennar pínung uar sæ hinn blezadi likamí borinn af guds |⁴² éinglum. æ þat fiáll er synay heíter. ok j sogunne er fra sagt. at á hínne hæstu hæd fiáll [6r] síns se ein sæmelig kirkía. gudligri þrenning ok blezadre kateríne helgat. og gior. eigi med manna haundum. helldr af guds éinglv[m]. æ þann |² hatt. vaxen sem kerra. míog hæ j midíunne. er gluggr hvert sinn er farit er j kirkíuna. epter þeim stíga sem jnne er til feingínn |³ af þeim sem kirkiuna uardueíta. ok þegar inn dregínn. ok uardueíttur af þeim sem kirkiuna. skulo officera. fyrer saker ofridar ok agangz heidínna manna |⁴ er þat land byggía. at þeir med sinne illsku eigi j burt gripi. suo agætan gímsteín. hinnar beztu fehírslu. ok at suo heilagur hlutur |⁵ se eigi þa ut gefínn. J þesu <...> agætliga fyrer bunu. huílir at likam hín helguztu mæ[r] katerína. ok dyrdligur guds píslar uottur. |⁶ enn ondinn glezt med guds éinglum j hímenríkis dyrd. *huers lifit hun skeín hier æ jardríki. bidr hennar likamur þar hins sidaz |⁷ ta domz huadan hennar likame er vpp rísandi til himneskrar dyrdar. j almennelíga upp rísu. ok mæ þar taka tuí-falldan |⁸ auox[t] j aund ok likama. fyrer sítt skírlífi ok haleita píslaruættis

* huers] hurs with er-abbreviation above u; huers lifit hun skeín] uncertain and possibly scribal corruption

uerdleika. Vnder hlíd fyrr sagzt fialzt syna. sten |⁹ dur eitt munklifi helgat sæl(l)e katerine. j *hueríu otavluligur flockur syngur natt ok dag. hennar lof ok ueíta henni godfusa þío |¹⁰ nustu med hreíno hiarta. Sæ er þeíra uane. at þeír aller samt fara huern sunnu dag. upp j fialzíns hæd til hennar |¹¹ grafar at ueíta þar gudfusliga. tíder med heílogu bæna halldi. ok messu embætti ok fara sidan aptur j sitt klau |¹² stur. Enn ij eda *þrír eru epter jafnan. skíptandiz um sier hueria viku. ok ueíta heilagt uard halld. med uokum ok bænum safnandi |¹³ j eit ker. af glere giort. þui hialpsamliga oleo er af hennar likama rann ok framm flytur o aflatliga. uardueíta þat med hínne |¹⁴ mestu sæmd til hialpsamligrar smurningar. síukra manna likomum. er þat eigi at eíns heilsamligur heílsu uogur krisnum |¹⁵ monnum þeim sem *æ hana heíta med god fysi. helldur jafn uel heidnum monnum. æ hana heitandi. grædaz af marskonar sottom |¹⁶ sínom med þesu oleo. at snuiz þeír þui skiotara fra sínne uillu sem guds míldi syner þeim slíka uelgiorninga |¹⁷ sínna j[artei] g[n]a ok þui snuaz marger. heidner menn fra heigomligre skurgoda uillu. til sanrar truar fyrer arnadar ord |¹⁸ fru katerine oooooo at ver halld[im] afram uore fyrer ætlan. ok sagan |¹⁹ segir sæ er *katerine'e'dik't' hefur dictat. þæ er j nefndu klaustri j millum annara brædra gamal(l) broder |²⁰ er simeon heít. heilagz lifnadar. ok fullr af helgum anda. hín vitraste madur. A eínne huerre viku. sem |²¹ hann atti uardhalld at ueita ok embætti heilugum domum sællar katerine. j fyrr nefndu fíalle syna. audladizt hann |²² med guds giof ok myskun agæta ok dyrdliga giof. þuiat þa er hann saman tok epter veníu. j *eínu kerí heilagt oleum. þæ |²⁴ flutu þar fram ur leidinu. med *driupandi oleo. þríu sma beín sæl(l)ar katerine. j þat ker sem hann under heilt. huerr er hann |²⁴ tok med myklum fagnadí. ok uard ueitte sæmíliga morgum til hialpar ok nytsemdar |²⁵

A þesum tíma uar eín agætur haufdínngi. j uestur alfu heímsíns. rikardr at nafne. gudligrar mysku |²⁶ nnar. hertygi yfer nordmandi. sonur rikardz hertoga. er kalladur uar rikardr gamli. huers langfader oo |²⁷ er uar kalladur hrolfur. edr rodbert er lagdi under sig danauelldí. med herskilldi.

- * hueríu] hueríu with nasal stroke above m
- * þrír] þrírs
- * æ] uncertain; corrected, it seems, from hana
- * katerin'e'dik't'] uncertain
- * eínu] eíni
- * driupandi] driufandi

þessi hinn agæte hofdingi [ri]k[arðr] |²⁸ pryddur godum uerkum. uar hinn agætasti. eigi at eins nalægum jafn uel fiarlægum þiodum. af þu at hann uar hinn ma[tt] |²⁹ ugazte. j bardogum. ok jnn sterkasti nídur briotare guds ovína ok mykill fagare almennligrar truar. faudurlausum ok þurftugum |³⁰ hinn oruasti huggari. fullr med litilæti. ok odrum godum uerk(um). hans frægd for ok flaug. nalíga um alla uerolldinna allt til he |³¹ ims enndi marka. suo at hun kom. jafn uel til eyrna þessara brædra. sem bygdu under fiallínu syna j klaustri sællar |³² katarine. sem fyrr uar getit. Ok med þu at þeir hofdu sanna uissu. at hann uar hinn oruasti ok olmausu *godur uid |³³ alla guds þíonustu menn. þa sem til hans komo. þa giordu þeir til hans sína senndi boda at bidia hans aurle |³⁴ ika nockurar olmosu. ok til laugu klaustrinu til upphelldis. enn brædrum til vídurlifis skipandi sagdan bro |³⁵ dr símeon forman þessarar sendi ferdar. fyrer þu at hann uar ollum þeim meíre hattar. at útsku ok heilagleik |³⁶ ok sæ heilagr domur sællar katerine er hann hafdi audlazt. ok hann uard ooooooooooooooooooooo

[6v] tok hann sémíliga víð þeim ok sagdíð þeíra beidne gíarna skylldu gíora. faandi þa j henndur eínum sínum mykíls hattar |² manne er gostelínus heit. ok uar hann hinn besti trunadar madur. at hann skyllði fā þeim. ok ueíta goda gísting. ok um |³ þeíra erendi hugsá. þessi madur gostelinus ok hans fru emília at nafne. hofuzt eigi upp til hegomlígs ofbelldis |⁴ þo at þau uæri mykíls hattar. at sæmdum. ok audæfum. helldr gírtuz þau hínnesk'a' dyrd enn jardlig *aud |⁵ æfi. þau toko med mykilli sæmd. ok godfyse brodr símeonem. ok hans kumpána j sín herbergi. epter herto |⁶ gans bodi. trakterandi þa med suo mykilli þíonustu. ok morgum uel gíorningum. sem mundi uid sialfan guds son |⁷ gíort hafua. ef hann hefði þau gíst. mínrandízt þess guds fyrer heízt. er suo seíger þat er þier giordut enum míns |⁸ stu af mínum monnum. þa giordut þier þat mier. enn hann enn *míldligasti 'ok' hann enn gofgazti hofdíngi ríkarðus foóoandi med |⁹ nægd. ok myskunnsemd. hugsandi um *brædrana naútsyn. ok at þeir hofdu um lang(an) veg til sott æ hans fund. |¹⁰ þa uíldi hann þa eigi lata erendís lauss j burt fra sier fara. af þu gaf hann þeim. ok þeíra klaustre. fyrer guds

- * godur] g^odu with nasal stroke above u
- * audæfi] audæ^{f^m}
- * míldligasti] uncertain; the MS seems to have míllaasti
- * brædrana] brædrana with ra-abbreviation above ra

ast ok^{|11} blezadrar katerine. agætar ok stormannligar gíáfer. ok adr enn þeir uoru af hans ríki j burt farner. sender hann epter þeim hesta^{|12} ok asna. klyfiada af gulli. ok godum gripum. ok leit þa med sæmd. ur sínu ríki j burt fara. enn broder símeon uar þar^{|13} epter *medr éinn þíonvstu mann. er stephanus heit. med herra gostelino um ij ar. ok sem herra gostelinus under^{|14} stod att broder símeon uar pryddr gudligri úizku. ok myklum heilag leik. þa uar hann elskadr h<i>art[an]liga^{|15} af oom *heradsmonnum. ok þeim badum híonum. þuiat þau uilldu optliga uid hann um hímnaska hlutí tala. ok æ hialp^{|16} ok heilsu sinnar salu. birtandi miog á honum alla þa hluti. sem þau *haufdu j sínu hiarta ok oooooon ann^{|17} arra hluta sogduz þau. hugsat hafua med sier. at lata af sínu gozí nockurt munklif [rei]sa ooooo^{|18} gud[s] ok lofz ok sæmdar heilagri jumfru kateríne. ok nu suo sem broder. símeon heyrdi þessa hluti. uard hann^{|19} hiartanliga gladr ok feiginn epter hann under stod. at guds fyrerætlan mundi þenna stad få til dyrkanar þeim^{|20} helgum domum. gud<s> pislar vozt sællar katerine. er hann hafdi utan ur arabia haft j hveriu landi fiallid^{|21} stendur syna. Gladdíz hann nv miog. af þuiat uestur alfurnar þioder skylldu jafn vel mega fagna med^{|22} austur *alfurnar. af iarteigna giord. blezadrar kateríne. ok æ þat eggíadi hann opt nefndan gostelinum med mau^{|23} rgum fôgrum fortaulum. at hann skyllði sem fyrst þenna hlut algiora. j<a>tandi sig skylldu gefua þeire kirkiu þann^{|24} éinn huern hlut. er matkare `er' gulli eda silfri ok gímsteinum eda dyrum klædvu. ok at þat mundi \*meir<a> \*ilma enn<sup>|25</sup> rosar eda \*liliur. ok at sa hlutur mundi uera j þui klaustri <ok> \*æfínnlīga geymaz. med guds `uilia' ok blezadrar katerine meyar^{|26}

NU sem þessi enn godi madur gostelinus. hafdi heyrt suo agætt^{|27} fyrer heit. ok for taulr sæls símeones. byriar hann þegar. ok bírter fyrer alpydu sína fyrer ætlan. le<i>gandi mykinn *fiolda^{|28} hagra manna ok leit þar reisa eitt stort mustere j því fialli er stendur næst hofud borginni j nordm^{|29}

* medr] m^{dr}

* heradsmonnum] *uncertain; hrsn^m with er-abbreviation between r and s*

* haufdu] haufdi

* alfurnar] alpurnar

* meir<a>] *mi followed by er-abbreviation*

* ilma] ilfma

* liliur] liliu *with nasal stroke above u*

* æfínnlīga] *with superscript a above i*

* fiolda] + | fiolda ok

[illegible]

[7r] godfusliga sínu folkí ok munklífinu. ok pryddu þat með úitrum ok
uðskum munkum amedan hann lífdi oooooooooooooooooooooooooooooo |²

Sem broder símeon sá at klaustrið ok kirkia sællar kateríne. hinnar
 helgustu brudoooooooooooooooooooooooooooo |³ smídat. ok aullum
 naudsýnnligum hlutum til feinnngnum. uar hann eigi omínnug-
 ur þes hoooooooooooooooooooooooooooo |⁴ gostelino ok hans hus-
 fru. til heídurs. ok sæmdar guds mey. ok þeire kirkiu ok klaustri sem
 þau hau[fdu] oooooooooooooooooooooo |⁵ glar uardueítter jliggiandi j
 þui sama. oleo sem þeir hófdu framm flotit ur marmaraligri steínþr[o]
 ooooooooooooooooooooooooooooo |⁶ tus abbati. med sínum monnum
 ok bræðrum med gleði ok fagnadi ok sæmíliga j sinni kirkiu j millum
 anoooooooooooooooooooooooooooo |⁷ uardueítter. lofandi *gud ok dyrk-
 andi med mykilli gleði ok fagnadi. ok lof saungum. er þeira klen ooo
 ooooooooooooooooooooooooooooo

³⁰ *til huggunar fyrer arnadar ord bleztadrar kateríne. þo at sæ se hinn*
*mínzti j míllum hennar jarteigna *en aa* ³¹ *hínun fyrsta tíma til kuomu*
heflags doms kateríne. bar suo til nefndum fedur jsínberte abbata at hann
fieck ³² *suo mykínn tanna uerk. at hann matti eigi fædu ne suefn. æ langan*
tíma neyta. þessum hans harmi sampínazt ³³ *hans sona flokkur. ok af*

* klaustrí] *with ur-abbreviation between t and r*

* gud] guds

* en aa] ana, but uncertain; illegible superscript abbreviation signs between n and a

hofdud(s)ins sott verður hann ok hans límer aller kranker. nu sem hann læ leingi j þessum krankl |³⁴ eig. ok honum stodadí eckí mannligr læki domur. þæ uar <hann> æ nockure nott amíntur. j suefní. at hann skylldí. |³⁵ sig med oleo sællar. kateríne smyría lata. en hann trude oruggliga þessi syn ok amíning. ok sem morgínn kom |³⁶ leit hann til sínn bera heilaga doma fru kateríne. ok sínn dryck med oleo blanda. enn allr tanna verkr. flydi jafn |³⁷ skíott. ur hans munne. sem honum uar þessi dryckur gefínn. ok uard j stad alheíll þessa meínleítis. reynndi |³⁸ hann suo fyrst asier kraf<t> ok uerdleíka fru kateríne

A Nalægum tíma epter |³⁹ sagda jarteign. þa fyrr nefndur abbati uar j gras gardi med brædrum sínum. kom fyrer hann éinn fateíkr madur sier |⁴⁰ olmausu bídíandi med *naumligu *yfer bragdí. ok hervíligum. bunadí. næsta daud uænn af hungri. ok þui mykla |⁴¹ meín er hann bar æ sínum lík-ama. þessi madur hafdí þessi sott er cancer heiter epter þui sem læknar kalla. er |⁴² þat meín suo mykít ok stort. at þat mæ ongum lækningum grædazt. Ok ef madur skal lífa eda líf sitt um [7v] ooooooooooooooooooooooooooooo hatar meínseme hefur þæ uerdr þann lím af at hoggua. sem meín'it kemur j. enn hann mæ þo þar |² ooo oooooooooooooooooooooo enn þessi meínseme uar kómen j sídvna uínnstri híns fatæka mannz. ok kvaldí suo hans |³ oooooooooooooooooooooooooooooínn ok nalíga meínit jnnkomít j gegnum hans ríf. þuiat þess hattar dauda meín. skrídur suo vm |⁴ ooooo oooooooooooooooooooooo abbati hann. er ok þui þennann. þat nafn gefít er cancer heiter. ok fyr uar getít. Jsínbertus abbati sampí |⁵ oooooooooooooo oooooooooood ok meínseme. ok baud fyrst at honum skylldí gefua nogan mat. latándi hann eígi dey |⁶ [ia] oooooooooooooooooooooo [br]ædurner leíða hann til klausturs heilagrar kateríne ok smyría med híalpsamlígu oleo hans sar |⁷ oooo oooooooooooooooooooooo sínna meínna. ok for aptur gladr ok feígínn. helgadr med tuð falldri gledi. En epter þessa da

|³⁰ oog fao soooosooo ooooooo ooo oo oo ooo po oo goooooon er þau haufdu rofít sit[t] heit v[id] sælla kat[er]ínam |³¹ heítándi enn af nyíu. at þau skylldí þenna sínn sonn til hennars klausturs presentera. huert er enn godi gostelínus hafdí gíora |³² latít. ok fyrr uar fra sagt. ef hann feígí

* naumligu] uaulígu with nasal stroke above u

* yfer] yper

aptur sinn mæt. ok heilsu. Enn jafnskiot. sem þau haufðu þessu enn heitit |³³ þæ kom fagur litur ok lifligur j hans æ síanu ok j allan hans likama. ok fæum stundum sidar fick hann aptur allann hinn fyrra |³⁴ lit ok þar med sína heilso ok hinn fyrra bloma sínar æsku. Nu sem sueínnen hafði aptur alla sína fyrri heilsu fyrer uerdleika |³⁵ fru katerine ok ox hann upp enn af nyíu med mykklum fridleik. ok *bradum þroska. þæ rufu hans fedgínn enn sitt heit vid blezta |³⁶ da katerine. ok feingu j hendr honum mykil audæfui giorandi hann sinn laugligan erfingia suo fullkomliga j alla stadi. þæ |³⁷ for enn sem fyrr uar fra sagt. at skiotlig guds hefn kom yfer þenna sma sueín. fyrer ilsku saker ok synda glæps sínna fi |³⁸ dgínna þuiat þæ kom en aftur til hans hin fyrra sott ok kran(k)leike med suo storum oda verkium. at ollum þotti *hann skiotur |³⁹ daudi radín uera. Þæ tok riddari emergís sinn son ok bar til ymíssa lækna med myklum harme hugar uæntandi at þeir |⁴⁰ mundi honum med sínne list nockura hialpsamliga lækning ueíta. Enn honum uard þessi sín von at heigoma myklum. þuiat |⁴¹ (þeir) gatu honum ongua bot unnít. ok sem riddarenn sæ at hans son mattí ecki med mannligri list grædazt. þæ baud |⁴² *hann vm sider einum sínum þíonustu manne med stygd ok reidí. at hann skyldi sem skiotazt. bera sueínen til klausturs sællar [8r] katerine er stod j næsta fíalli vid borgína rotomago sem fyrr uar greínt. Enn sæ for jafn skíott sem hann heyrdi sins herra |² bod ok ferdadizt til borgarinnar rotomagum. enn j þeire ferd andatizt sueínnen. þuiat heilaug katerína uilldi þæ eigi þiggia |³ þeira manna 'o'ffur er adur hofdu sína tru vid hana *snildliga rofit. Mæ af þessi jarteign huerr hyggínn madur marka huersu haskasaml |⁴ igt þat er j guds augliti at riufua sín heit uid gud ok hans helgvm monnum. er eíngi skyldugur til at heíts *nafna. enn sk |⁵ ylldugt *er at efna ok fullgiora. þat er heitid er|⁶

Nóckur godfvs husfru ok miog rik. hun ried fyrer þeim herkastala er agdus heíter. hun hafði mykít ok sterkt fotar mein. |⁵ þessi kona hafði |⁷ tært mykinn þora sínna pennínga alækna sier til heilso botar. enn þat kom henni fyrer ecki. A nockure nott birtizt |⁸ henni j suefne. sæl katerína ok baud henni at fara j fíallit rudu borgar. til síns klausturs. ok offra þar þeim

* bradum] uncertain; bdu with nasal stroke above du

* hann] honum

* hann] hun

* snildliga] uncertain

* nafna] nafna uili

* er at] at er

ij silfur peníngum ^{|9} er <hun> hafði æ hálse sier. *husfrúinn suarar eigi* ueit ek huersu at ek mæ þetta giora. *fyrer mínum* *krankleik ok uarla þore ek saker ^{|10} mínna synda at koma þar. j auglit suo heilagra guds þionustu manna. sem j þínu fialli byggia. eru þeir ok ^{|11} j sínum herbergium jnne byrgder. at uarla mæ auduelliga þeira tali næ. ok sem hvn taladi þessa hlute. þa þo ^{|12} ttizt hun uera upp gripinn med heilagri katerínu. `ok' borinn j fiallid til hennar munklifis. huerre er hín himneski leidto ^{|13} gi signud katerina syndi henne sier huert herbergi brædrana. epter setning ok skipan leidandi hana um bergis med sier. ok sagdi ^{|14} henni til sier huera husa. suo seigiandi. hier er þeira bænastadur. hier er þeira conuenta. hier er þeira suefn hus. hier er þeira ^{|15} mat bur. hier er þeira steikara hus. Ok þat skaltu úta at ek er þeira rædiskona. ok þessa stadar stiornar mæ ok ^{|16} þeira hugganar kona. Nu sem hus frúin hefur þessa útran sied ok hun uaknadi. reis hun upp alheil þessa mein ^{|17} lætis. lofandi gud ok heilaga katerínam. er henni hafdi med sínu arnadar ordi. aptur gefit æ einu auga brag ^{|18} di. sína hína fyrre heilsu. Enn jafnskiott sem hun mati uidkomazt. for hun til klausturs fru katerine. ok of ^{|19} frandi þar þui sem henni uar bodit. ok gladdi brædrana hugskot med þessari jarteíng. ok fra sogn ok fann at öll husa ^{|20} skipan klaustursins uar æ þann hatt sem heilog katerina hafdi henni uitrad. ok for sidan heim til síns heimelis þionandi ^{|21} sælle katerine jafnan æ medan hun lifdi med mykille godfyse. ^{|22}

EJnn kona uar j þui *þorpi er ueleo cassius hiet hun atte ein ungan son. er legit hafdi um hadeígis skord ^{|23} j einu eíngi. ok sofit opnum munne. Enn suo bar til at einn hogg ormur skreid jmunnn sueínenum ok ^{|24} rendi nídr þegar j hans kuid. tok hormuliga at skera. ok eta hans jnniflí. af þessi kuolo tok sueínen ^{|25} at blikna ok skialfa. sem eítt laufz blad. fyrer þeim harme ok krankleika er hann þolldi af hoggorm(s)ens ^{|26} eiturligum stínga. ok tok at kalla med harre roddu amodur sína. ok bidur hana at hialpa sier. ok doga. Nu sem ^{|27} hun heyrdi hans kueikanligt kall ok gratsamligt op. rann hun þangat skiott. sem pilturen læ. ok spurdi epter huer ^{|28} o hamíngía honum hefði at borizt. enn hann seigízt eigi úta þat mín kæri moder huat ek kenne jmínum kuidi. er oll ^{|29} mín jnnýfli rifur ok slitur. ok hoggr med sax tanna gang. þa tok hun son sinn. med myklum harme hugar. ok lagdi ^{|30} hann æ herdar sier ok bar hann yfer nefnt fiall. til klausturs sællar meyar katerine.

* krankleik] krænkleik

* þorpi] þorfi

ok sagdi bræðrum til hans meín |³¹ lætis ok *krankleika. enn þeir toku þegar þann himneska heilivog oleum sællar kateríne. er þeir hofdu at |³² geyma. ok gafu sueínenom þar af at drekka. Ok sem hann hafdi druckid með fullre tru. þena enn hia |³³ lpsamliga dryck. þa renndi þegar vpp ur halse honum ok kuidi. sæ eitur ormur. er hann hafdi gleyp |³⁴ ollum þeim asiaanndum er uid uoru stadder. ok feick iafn skiott aptur sína heilso. |³⁵

EJnn madur flæmskur at ætt hafdi suo langa. ok harda sott. at hann oruæti með ollu. at hann mundi sína |³⁶ heilso fæ. þessi madur giord(e) oll sín skripta mal fyrer presti sínum. ok tok guds likama. bidr suo síns |³⁷ andlazit. enn j þessare sínne þronging. kalladi hann optliga auora fru sanctam mariam sier til arnadar |³⁸ ordz ok myskunar at hun skyllði enda æ giora hans krankleika. með nockurum letta ok bata. A nockure |³⁹ nott sier hann j synn ok fyrer sier standa. guds einngla ok j millum þeira geck kona. hinn helgasta jumfru. [8v] sanctam m`a`ríam með himnesku líose skinandi birte. ok bunade. ok hann taladi suo til hennar. hver ertu fru seiger hann. hinn milldazta |² guds moder suarar. Ek em myskunnar moder María. ahuería þu kallader j þesse þínne sott. eigi skaltu ottazt þuiat ur þessare sott |³ muntu heill vpp rísa. ok algiorliga aptur fæ hinn fyrra styrk. ok mät. Enn far sem skíotazt til mínzt hus. hinn síuki madur spurdi |⁴ þa. eigi uéit ek mín himeríkis drottning. huert ydvert herbergi er. *eda huar þat er. þetta er ek æ til at fara. guds moder |⁵ suarar. j fiállinu rotomago er þetta mitt *hus ok herbergi. er *þu skalt til fara. ok þa er þu kemur þar skaltu seigia. heilagri kateríne. |⁶ mínne kærustu vinnkonu. hueria er ek elska hardla míog. at ek sender henni þat bod. at hialpi þier uid ok grædi þig af þessi sott |⁷ u hinn flæmske madur sagdizt alldri komit hafua j rothomagum. ok eigi þat fiáll sied hafua. sem honum uar til uisat. þa syndízt |⁸ honum. sem vor fru rette sína hõnd ena blezudu j þa ætt sem fiállit stod. ok uísade honum suo ueg. huert hann skyllði fara. nu |⁹ sem þesse madur uaknadi. huggadízt hann míog. af þessi syn. ok uítran. ok lofadi gud mark falliga. ok hans signudu moder María |¹⁰ ok þeirra vinnkonu katerínam. ok sagdi vm morgunenn epter. þessa uítran. sínum heímoligum presti. ok fleírum godu monnum |¹¹ enn hann tok sidan at styrkíazt ok gíordízt vel heill. þuiat sott-

* krankleika] kænkleika with ra-abbreviation above æ

* eda] eigi

* hus] hu followed by us-abbreviation

* þu] þiu with superscript transposition or deletion dots

inn aull flydi. enn matturinn ok styrkleikuren tok at ^{|12} uaxa. ok sem hann uar *meigsu albættur for hann epter þúi sem honum uar bodit. til fiall(s)ins rotomagum ok j klaustur sællar kateríne. ^{|13} ok sagdi brædrunum greineliga þessa *jarteígn er gud giordi fyrer uerdleika fru kateríne. ^{|14}

J borgínne rotomago var ein kona su er þá sott hafdi er paralisus heit. þuiat aller fingur hægri handar hennar uoru ^{|15} krepter j lofa. ok suo míog fas(t)liga bogner at huergi matte hun nockurn retta fra audrum. þessi sott hafdi ok tekit ^{|16} j burt fra henne alla hennar gaungu. suo at hun matte sig huergi hræra ur stad. hun læ míog kronk. ok matlaus. sem ^{|17} allr hennar likame uæri daudr. ok lif laus. hun matte sig huergi ein saman æ huoríga sídu snva. fyrer sínvm van matti ^{|18} ok afleyse. huerr sem einn lækner. er hennar meínsemd sæ orvænte henne lífs. ok heilsu. Enn hvn treystandi ser gud ^{|19} ligum mætte ok krapti. ok arnadar ordi fru kateríne. leit hun bera sig æ trinitatis dag til hennar munklifis ok uak ^{|20} te um nottína j hennar kirkio med myklvm fiollda siukra manna. er þangat hofdv sott. af ymissvm lavndum síer til hialpar ^{|21} ok heilsu botar ok kaullvdo æ hína heilavgv katerínam. sier til arnadar ordz. med hreinu hiarta ok mykille godfyse nu sem ^{|22} brædurner sungu hatidligan. ottu saung um nottína. j hennar kirkiu. epter þui sem sagdri hatid til heyrdi. ok þeir hof ^{|23} du Te deum upp byriád. þá rann lettur hofgi æ þessa konu. ok sofnadi hun. Hun sæ þá sæla katerínam. til ^{|24} sinn koma. med himneskre birte ok fogru liose. ok retti sína hond enu bleztudv til hínar siuku konu. reisandi hana ^{|25} æ sína fætur. er fyrr læ hormuliga krept ok bogín. ok sem hun hafdi hana míog suo leidda vm allan brædrana kla ^{|26} ustur. ok er þær komu aptur til kirkiu dyrra. bidu þær þar um litla stund. þá kom j mote þeim. epter þúi sem hínne ^{|27} siuku konu syndízt. ein heilug mæ er austurberta hiet. ok dreifdu vigdv uatne æ hína uannmattugu konu ^{|28} <o>k þær foru þadan. leiddi himneski leidtogí. ok foronautur. blezud katerína. hína krau(n)ku kono. fram fyrer ^{|29} alltare heilagrar þrenínngar. ok uaknadi hun þar fyrer alltarinu. kallandi harre rauddu. huerr adur matte valla ^{|30} tala eda eicke. ok nu matte hun alla sína fingr retta. ok suo hondína. er adur hafdi bogínn uerit ok miog ^{|31} ohæg. en æ þeíre enu stundu enu saumu. feick hun aptur suo algiorliga alla sína heilsv ok enn ^{|32} fyrra matt suo at hun matte med audrum monnum. ok

* meigsu] sic

* jarteígn] jarteígn

folki hraustliga ganga j processione um dagín epter |³³ þesse jarteígn ok
 hid audsyneliga z'ta mark gudligs krapzt jok miog morgum manni mikin
 fag |³⁴ naud ok godfyse uid gud er vid voru stadder. ok up tendradi þeira
 hiortu. til astar ok elsku uid almatig |³⁵ an gud. ok sæla guds mey katarinam.
 lofudu aller gud er sæu ok *heyrdur þessa *jarteígn lofan |³⁶ di gud. ok sæla
 katerinam. huerr er med fedr ok helgum anda lifer ok riker per omnia saecula
 saeculorum Amen

III

As noted by Foote, the text follows closely the "Descriptio translationis reliquiarum ac miraculorum ipsius," though with the prologue (chapter 1) omitted and the end (chapter 6) lost due to the lacuna.⁹

2. Sancta igitur Caterina, quemadmodum libelli passionis eius textus explanat, a Maxentio impio ac sacrilego caesare Alexandriae martyrio coronata est, sed postea ab angelis ad montem Synai delata. In cuius vertice sublimi fertur oratorium haberi sanctae et individuae Trinitatis; quod sane in modum turriculae in edito porrectum, non humana sed vere angelica manu paratum creditur, uno tamen foramine, scala apposita, aditum prae-bens. Quae videlicet ab his, qui intus sunt, forinsecus erecta, rursus ab eis continuo introrsus absconditur, ob metum videlicet gentilium terrae illius, ne tantum thesaurum ab eis quoquo molimine auferatur. In hoc itaque caelitus sibi praeparato habitaculo sanctissima virgo et martyr corpore requiescens, supremi examinis diem expectat, quo cum sanctis resurrectione in gloriam geminam beatæ incorruptionis stolam recipiat. Cuius praecipue meritorum in hoc privilegium commendatur, quod illic eam Dominus angelicis manibus deferri ac tumulari disposuit, ubi quondam tabulis inscriptam lapideis legem Moysi famulo suo dedit. Porro ad radices eiusdem montis beatæ Katerinae exstat monasterium, in quo non minima turba monachorum ad instar caelestis militiae laudes Deo die noctuque canentium beatæ martyri devotum exhibet famulatum. His itaque moris

* heyrdur] heyrdi

* jarteígn] jartegín

⁹ Carolus de Smedt *et al.*, eds., "Sanctae Catharinae Virginis et Martyris Translatio et Miracula rotomagensia Saec. XI," *Analecta Bollandiana* XXII (Brussels: Société des Bollandistes, 1903), 426.38–434.5.

est die dominica in unum collectis montis supercilium ad eius sepulcrum ascendere, et debita inibi missarum sollemnia celebrare. Quibus deinceps revertentibus, duo vel tres ibidem semper remanent fratres; hisque alii vicissim sibi per hebdomadas succedentes, ad glebam incliti corporis divinis intenti excubiis inserviunt, sacrumque oleum, quod de illo effluere non desinit, in vitreo vase supposito debilium usibus reservandum summa cum veneratione excipiunt. In quo illud constat mirabile, quod non solum christiani, sed etiam pagani beatae martyris suffragia expetentes, salutari eius oleo peruncti opem sibi medicinae reportant. Quod ideo divina agi misericordia nullo modo ambigimus, ut his saltem provocati beneficiis a suo errore convertantur. Siquidem non nulli ex his, viso tanto miraculo, idolorum superstitioni renuntiantes, credunt salvatori omnium Christo. Sed, ut narrationis nostrae ordinem prosequamur, inter eosdem fratres, quorum supra meminimus, erat quidam summae sanctitatis ac prudentiae, nomine Symeon, qui divino spiritu plenus tamquam pater ab omnibus colebatur. Hic denique cum suae septimanae ordine supradicto fungeretur officio, divina favente gratia, tali insignitus est dono. Nam cum illo salutaris olei liquore tria admodum minuta de sarcofago distillantia meruit ossa excipere; quae diligenter collecta et in concha vitrea cum ipso oleo recondita secum conservavit multis postmodum profutura.

3. In occidis partibus tunc temporis divae memoriae Ricardus Normanniae princeps erat egregius, Ricardi ducis cognomento senis filius. Siquidem Rollo, qui et Robertus, Danorum dux nobilissimus atque fortissimus, qui eandem patriam debellando cepit clarisque potitus triumphis suae suorumque heredum ditioni perpetualiter subegit, huius proavus extitit. Is ergo gloriosus princeps Ricardus, virtutum gratia redimitus, non solum vicinis, sed et exteris et procul positis nationibus habebatur opinatissimus, quia erat bello strenuus, hostium expugnator fortissimus et erga Dei cultum fide catholicus, iudicio iustus, pupillis et egenis non mediocriter dapsilis, humilitate mansuetus, totius regni sui moderator ac propagator egregius. Huius tam liberalissimi principis fama paene ad usque mundi cardines pervolaverat adeo, ut praefati monachi beatae Caterinae de monte Synai, eius comperta opinione, missos ad eum dirigerent, quatinus sibi pro sua totiusque orbis pace ac salute orantibus aliqua suae largitatis munera, scilicet ad restaurationem sui monasterii et victus subsidia, transmitteret. Cuius legationis pondus beato Symeoni, qui et sanctitate ac prudentia cete-

ros praeire videbatur, non sine divina, ut opinor, dispensatione iniungitur, ut scilicet incomparabilem thesaurum, quem penes se habens occultum sanctae martyris amore indesinenter ferebat, congruo tempore revelatum occidentali populo salubre foret remedium. Quatuor ei etiam monachos famulosque nonnullos adiungunt in itinere, quorum ope et solacio commissum sibi negotium strenue valeret explorare.

4. Profecti itaque servi Dei, emenso tam longo terrarum spatio, tandem ad praedictum Normanniae ducem perveniunt, eique fraternarum precum praelibantes salutamina, rem pro qua venerant humiliter pandunt. Qui cernens pauperioris cultus homines, sed divinae religionis non contemnendos cultores, ovanter eos ac honorifice susceperat, ipsorumque gratanter favens petitioni, cuideam suorum primatum, nomine Goscelino, viro nobilissimo, qui eius erat a secretis, commendavit, ut eis hospitalitatis curam impenderet et quae necessaria erant sufficienter ministraret. Hic vero Goscelinus una cum venerabili coniuge sua, vocabulo Emelina, licet saeculi opibus et honore insignes haberentur, nullo tamen ex hoc superbiae fastu tuebant, sed aeternorum accensi desiderio magis caelestis quam terrenae dignitatis gloriam affectabant. Erant enim inopum ac peregrinorum cultores assidui, chenodochiorum et monasteriorum fundatores devoti ceterisque bonis operibus iugiter intenti. Qui non tam principis imperio quam mirae devotionis studio beatum Symeonem eiusque commilitones, ac si Christum, hospitio se suscepisse in domum suam gaudentes, eos humane tractabant, piisque deservire obsequiis satagebant. Interea clementissimus princeps Ricardus, caritate profluus, misericordia copiosus, servorum Dei motus necessitudine tamque prolixi itineris labore, primum eis praesentibus affluentium rerum collatione affuit; dein per eos absentibus plurimos equos suarum divitiarum copia onustos misit, sicque extra sui regni metas benigne conducere iussit. Itaque ubi ex itinere recreati et quae petierant largissime sunt adepti, venerabilis Symeon fratres, qui secum venerant, principis benedictione et munere auctos ad propria remisit; ipse vero cum praefato Goscelino uno tantum contentus famulo, nomine Stephano, viro nihilominus sancto, biennio permansit. Cumque ad invicem de animae salute et aeterna beatitudine mutuo sermocinarentur, praelibatus heros eiusque coniunx videntes eum caelesti sapientia praeditum, sanctitatis gratia decoratum, coeperunt eum ex affectu diligere, et quicquid cordi sibi inerat, dulciter aperire. Inter quae ei et hoc sui animi patefaciunt desi-

derium, quod scilicet ex propria facultate coenobium vellent construere et aliquos ibidem sub regulari observantia monachos aggregare. Audiens haec beatus Symeon valde gavisus est in Domino, quia cernebat iam divina praerordinari dispositione, ubi sanctae martyris reliquias, suas secum attulerat, digne et competenter valeret collocare, ut scilicet occidentalis plebs tali gauderet suffragio illamque perpetuo celebraret tripudio, cuius frequenter relevari mereretur antidoto. Coepit ergo eorum animos multiplici hortamine incitare, ut ea quae mente conceperant ad effectum perducere satagerent, pollicens se eidem ecclesiae, quam Deo disponebant construere, tale aliquid collaturum, quod omni auro gemmisque ac ornamentis pretiosius, rosarum ac liliorum flore suavius, pigmentorum et timiamatum odore flagrantius ibidem excoli et adorari deberet in perpetuum.

5. His igitur mellifluis animatus verbis simul et exhilaratus promissis, vir inclitus Goscelinus ocius sanctum opus aggreditur, collectaque manu artificum, haud procul ab urbe Rothomagi in vicino monte nobile Deo visus est condidisse templum. Quod beatae memoriae Robertus, eiusdem urbis pontifex, cum nonnullis coepiscopis, praesente inclito duce Normannorum Roberto, excellentissimi principis Ricardi, cuius superius fecimus mentionem, qui etiam iam in Domino obierat, filio, suique totius regni primoribus ac plebe innumerabili, septimo kalendas septembris consecravit in honore sanctae et individuae Trinitatis sanctaeque Dei genitricis Mariae atque omnium sanctorum, anno videlicet millesimo tricesimo ab incarnatione Domini. Porro in hoc clarissimo conventu illustris vir Goscelinus una cum coniuge sua fecerunt testamentum ex propriis rebus seu praediis, quae eidem coenobio ad usus monachorum iure hereditario contulerunt coram ipso duce Roberto et eius optimatibus. Quorum donationi idem gloriosus princeps libentissime annuit suaeque auctoritatis sigillo ipsum privilegii scriptum corroboravit, et up ipsae res, quas Deo offerebant, ab omni prorsus exactione et incursione publica, ac si suum dominium, liberae forent, in perpetuum actorizaliter praecepit. Quendam etiam venerabilem virum, nomine Isembertum, genere Teutonicum, tam divinis quam humanis litteris eruditissimum et in omni religione perfectum, qui in coenobio sancti Audoeni antistitis praefatae urbis professus fuerat monachum, eidem ecclesiae praeficiunt. Hic siquidem, quoad vixit, coenobium sibi commissum strenue et laudabiliter rexit ac utilibus monachis a se decenter instructis plurimum nobilitavit. Exstructo igitur,

ut praedictum est, monasterio ac diversis, quae fratribus necessaria erant pro loci oportunitate, habitaculis, beatus Symeon suae non immemor sponsonis pretiosissimas gloriosae virginis et martyris Christi Caterinae reliquias, quas ordine quo diximus a monte Synai detulerat, memorato viro Gocelino et eius serenissimae coniugi Emmelinae ad decorem et honorem ipsius ecclesiae condonavit. Quas deinde venerabilis abbas Isembertus una cum fratribus ab eis cum ingenti gaudio et reverentia suscipiens honorifice in eadem ecclesiae aeternaliter adorandas collocavit. In commune itaque ab omnibus nostri Salvatoris nomen benedicatur ac votis omnibus praedicatur, qui locum suum tam felici munere insignivit tamque incomparabili thesauro praeditavit.

6. Verum de obitu sancti viri, qui horum feliciū meruit esse delator pignorum, paucis est memorandum. Postquam enim, ut praediximus, servus Dei Symeon apud saepedictum illustrem virum Gocelinum et eius coniugem per biennium mansit, et eis ob impensa sibi plurima devote ab eis beneficia et pia caritatis obsequia ad honorem ecclesiae, quam fundaverant, harum sanctarum reliquiarum exenia largitus est, rursus ad propria reverti cupiens, Treverorum pervenit ad urbem. In qua ex itinere fatigatus aliquantisper cupiens remorari, corporali percutitur molestia et ex hoc mortali saeculo in aeternitatis ascisci meruit collegio. Qui ibidem a fidelibus honorifice sepultus, magnis usque hodie fulget virtutibus. Unde nos pro tanti viri merito gratiarum actiones persolvimus Christo.

Nameque per hunc nobis exilibus atque pusillis

Virgo beata Dei gratis sua munera misit.

Hic sibi testis adest, ad cuius busta frequenter

Mira fiunt terris ad laudem Cunctipotentis.

Stephanus quoque, viri Dei minister idoneus, et ipse in brevi defunctus; cuius vitae fuerit nihilominus, ad eius tumulum signorum copia pandit. Haec de sanctarum reliquiarum translatione necnon et coenobii, in quo venerantur, constructione, paucis dixisse sufficiant. Nunc ad miracula, quae ibi deinceps per gloriosam famulam suam Caterinam operatus est Dominus, summatim perstringenda stilum vertamus.

After this narrative, the Icelandic text has a number of miracles. Due to the lacuna, the first (7r30–38), which corresponds to chapter 7, lacks the beginning. Of the second (7r38–7v7), which corresponds to chapter 8, the end is missing due to the lacuna. The third (7v30–8r5), which corresponds to chapter 9, lacks the beginning due to the lacuna.

7. Postquam igitur beatae Caterinae reliquias divina ad nos gratia direxit, numquam locus ipse vel ad parvum temporis vacavit miraculorum signis. Caeci ibidem visum, surdi auditum, claudi gressum, paralytici curationem, aliisque quibuslibet oppressi infirmitatibus recipere merentur sospitatem. Ostendit universis circumquaque Dei martyr inclita Norhmanniam sua illustratam praesentia; emicat siquidem amplo virtutum lumine Christi lucerna, non sub modo sed super candelabrum posita, nec attica tantum genitaliaque arva perfundens, sed adusque occidua orbis climata pertingens. Gaudet et exultat tota paene Neustria tantae virginis oleo perfusa tamque pretiosissima gemma caelitus decorata. Fiunt itaque miracula speciosa, de quibus plurima omittentes, pauca scribemus. Ac primo reverentissimi patris nostri Isemberti mentionem facientes id quod de illo cognovimus, licet inter alia minimum, tamen ob eius reverentiam congruum ac speciale, proferimus, quod multorum fratrum, qui ex illo tempore adhuc superstites sunt, testimonio approbatur. Nam primo sanctarum reliquiarum adventus tempore contigit eidem venerando patri vehementissimo dentium dolore torqueri, adeo ut vix cibum capere aut somno indulgere valeret. Porro unius dolori cunctorum affectus condolebat et dulce filiorum examen pii patris compassa incommoda laborabat. Cumque per aliquot dies huiusmodi taedio anxietur nec ullo modo sanari posset, quadam nocte per visum admonetur ut beatae Caterinae oleo perungi non moretur. Qui credulus visioni, mane facto, ab aedituo templi pretiosi thesauri loculum sibi afferre rogavit. Ab ubi sacro liquore perunctus est et ex eo poculum sumpsit, extimplo omni dolore fugato, beatae martyris meritum hoc uno virtutum eius in se mirabiliter est expertus.

Hoc igitur viso, monachorum praecluis ordo
 Supremo Patri grates ex corde rependit,
 Per quem virgo suis largitur dona salutis.

8. Sequenti tempore cum isdem venerabilis pater in horto cum fratribus consisteret, repente ibi affuit quidam miserabili specie et habitu stipem postulans, inedia simul et languore vehementer laborans; siquidem morbus, qui vulgo cancer dicitur, eius dextrum latus apprehendens ita penitus terebrando consumpserat, ut ad ipsa iam costarum abdita perveniret et infelicem miserabiliter cruciando necaret. Condolens itaque tantae eius miseriae vir Dei primo eum refici, dehinc ad monasterium duci et beatae virginis oleo iubet perungi. Duplo itigur pauper recreatus munere abiit, et in brevi sanitatem promeruit. Qui salvationis suae non ingratus, uti ille in evangelio Samaritanus, post triduum ad monasterium rediit, beatae virgini gratias pro sospitate sua redditurus. Ostendebat cunctis latus suum pridem gravi ulcere saucium taboque corruptum, nunc cutis superficie et carne sua ita redintegratum et in antiquae venustatis specie reformatum, ut plane obstupesceres caelestis opificis per sanctam martyrem insigne miraculum. In quo et illud erat mirificum, quod tres rigae quasi fila coccinea in ipso ulceris loco apparebant, tamquam divinae virtutis praetendentes indicia. Quod videntes qui aderant Dominum in sancta virgine magnificabant et vota gratiarum unanimiter referebant.

Munere sic Domini, quo possunt omnia sancti,
 Pulchrior electro, cuncto pretiosior auro,
 Signorum titulis Caterina refulget in arvis.

Hoc ero miraculum licet plurimorum ora testentur, duorum tamen maxime nostrorum venerabilium fratrum, Odonnis scilicet et Hugonis, certissima relatione didicimus.

9. Aliud eiusdem gloriosae martyris miraculorum referamus; quod si necesse fuerit, multorum testimonio approbavimus, in primis etiam ipsius, cuius animi crudelem perfidiam et falsitatem notantes detegimus. Quidam miles, Ernigis dictus, unus scilicet magnatum regni, pro uxore sterili votum vovit beatae Caterinae, quia cuiuscumque sexus prolem ei Deus meritis ipsius annueret, eius amore Dei servitio manciparet. Gloriosa itaque virgo invocanti et voventi super petitione sua annuit, eodemque anno fecundata mulier nimii decoris filium parit. Nec immerito decorus erat, quam suis meritis tanta virgo apud Deum illis obtinuerat. Pater siquidem magno exultat tripudio redditque beatae virgini gratias pro collato sibi a Deo ipsius meritis filio. Votum quoque tum quidem servare cogitat; sed crescente infante corpore pariter et decore, tantae formositatis heredem

sanctae martyri dando exhereditare mens ad modicum titillat. Post tamen a coniuge parentibusque insipienter consultus hunc subtrahere statuit et de alio, si Deus daret, votum persolvere. O cordis instantia, o perversae mentis procacia, per quae ore mentiente anima necatur. Quid coegit infelicem hominem vovere, quod non perfecta firmitate animus stabilivit reddere? Num beatæ virgini illudere putasti? Verumtamen

Desipis, Ernigis, dum vota benigna resolvis,
Dum pactum violas divinaque iussa repugnas
Et tibi concessum sterili de matre puellum,
Cui dederas, adimis, Christo sua munera tollis.

Ergo ad cor redire ipsa te consulit; votum namque exigit, debitum requirit. Considera quibus filii tui plagis ad tui cordis ianuam duritiæ seris crudeliter damnatam aperiri sibi præcipit. Extimplo itigur ut genitor animum mutavit, ita toto corpore filius elanguit, ut, mutato vigore in languorem, nil aliud eis erat sperare nisi vicinam eiusdem pueri mortem. Tandem ergo saniori consilio se recognoscentes errasse, reatum suae confitentur frivolitatis et ineptiae, puerumque sanctæ virgini statuunt reddere. Mox mirum in modum infans in letali confinio positus vivaci colore decoratur, sanitas quoque cuncta corporis membra revisens regreditur, ut ad ipsam patris et matris in persolvendo voto conversionem animadvertere posses in pueri sospitate placatam martyrem. Nam uti in ea valitudo potest colligi aetatula, toto eius corpore hilaritas erat videre et vivacia. Augetur itaque puer crescens incrementis vitalibus, magnus dolor futurus suis progenitoribus. Nam dum iterum votum irritum faciunt patriisque divertiis heredem instituunt, mox quoque puer parentum infidelitate necandus redi-vivo languore corripitur et si non lingua, tamen sua aegritudine ipsorum errorem confitetur. Tum pater sperans se aliorum auxilio in sanitate filii posse proficere, nunc ad hunc, nunc ad illum medicum letiferum filium vacuo dirigit labore. Sed ubi nil profecit, perversa indictione cuidam suorum indignanter ait: "I citius puerumque ad illum montem illis monachis defer velocius." Qui parens præcepto puerum suscepit, viamque versus Rothomagum arripuit. Verum beata martyr falsis sponsoribus non annuit, nec eorum vota iam bis perperam offensa recepit. Nam dum eodem ferretur itinere, extremum efflavit igniculum vitae, progenitorum peremptus infideli sponsione.

Of the last four miracles, the first two (8r6–21 and 8r22–34) are not found in the Latin text and the last two (8r35–13 and 8r14–36) found in an abridged form (chapters 20 and 18).

20. Quidam etiam frater, Goscelinus nomine, in loco venerationis beatae virginis regulariter professus, adeo febribus elanguit, ut desperans vitam omni intentione pensaret, qualiter hinc migrans illo summo iudici occurreret. Nam de eius quid dicto opus est inedia, cum dotidiano corporis defectu carnea penitus exciderit valentia? Ergo, coquente letali frigore, ubi vicinam sperat mortem, in somnis videtur sibi pectori superstare beatam virginem, et quasi alicui consulenti loquens se fminam dicit Atheniensem et bene nosse medicinae artem. Tum quoque quasi inter fastigia elevatam nubium emittere videt quasi quoddam folium, quod, velud brumali solet tempore, occidens cum turbine in iacentis aegri labitur ore. Excitus autem febres expulsas seque liberatum sentit, beatae martyri gratias agit, testisque virtutis eius et gratiae incolumis resedit et ipse. Sic quoque beata virgo monachos suae magnificentiae testes vult exhibere, ut et illi non priventur eius pietatis munere, quorum veneratione humili frequentatur cotidie.

18. Quidam etiam torto ore et officiente morbo, quem paralytim dicunt, loqui non potuit; qui etiam se ad beatae virginis auxilium devotus contulit. Illinitus autem tanti vigoris liquore ad naturalem statum reducto ore et loquens et sanus rediit, Dei gratia favente et beata martyre.

IV

As to how the *Translatio et Miracula Rotomagensia* found its way to Iceland, it is possible that a returning pilgrim or, perhaps more likely, a student brought a copy with him. Certainly, the narrative would seem to have appealed to Icelanders interested in the history of their Viking past and in that of the Viking colony of Normandy in particular, and one would imagine that their curiosity must have been aroused by the reference in the narrative to Rollo, their famous forebear, whose dynasty ruled the province in direct line till 1204. It is known that several young Icelanders went to the European mainland, especially Germany, for their studies in the late Middle Ages, though research on the topic is not exhaustive.¹⁰ Those

¹⁰ See Sverre Bagge, "Nordic Students at Foreign Universities until 1660," *Scandinavian Journal of History* 9 (1984): 1–29.

who are known to have studied in France are Ásbjörn Sigurðsson, *rektor* of Skálholt (d. sixteenth century), and Bishop Jón Halldórsson of Skálholt (d. 1339), who is said to have studied in Paris and Bologna.¹¹

BIBLIOGRAPHY:

- Arnarnagnæanske Kommission, Den. *Ordbog over det norrøne prosasprog: Registre*. Odense: AiO, 1989.
- Bagge, Sverre. "Nordic Students at Foreign Universities until 1660." *Scandinavian Journal of History* 9 (1984): 1–29.
- Dunstanus saga*. Ed. Christine Elizabeth Fell. Editiones Arnarnagnæanæ, Series B, vol. 5. Copenhagen: Munksgaard, 1963.
- Foote, Peter, ed. *Lives of Saints. Perg. fol. nr. 2 in the Royal Library, Stockholm*. Early Icelandic Manuscripts in Facsimile 4. Copenhagen: Rosenkilde and Bagger, 1962.
- Jónas Gíslason. "Útanfarir Íslendinga til háskólanáms fyrir 1700." *Árbók Háskóla Íslands 1980–81. Fylgirit* (1983): 1–21.
- Kålund, Kr. *Katalog over Den arnamagnæanske Håndskriftsamling*. 2 vols. Copenhagen: Gyldendal, 1889–1894.
- [Kålund, Kr., ed.] *Arne Magnussons i AM. 345 A–B, 4to indeholdte Håndskriftfortegnelser med to tillæg*. Copenhagen: Gyldendal, 1909.
- Laurentius saga biskups*. Ed. Árni Björnsson. Rit Handritastofnunar Íslands 3. Reykjavík: Ísafold, 1969.
- Smedt, Carolus de, et al., eds. "Sanctae Catharinae Virginis et Martyris Translatio et Miracula Rotomagensia Saec. XI," *Analecta Bollandiana* XXII. Brussels: Société des Bollandistes, 1903.
- Unger, C. R., ed. *Heilagra manna sögur: Fortællinger og legender om hellige mænd og kvinder*. 2 vols. Christiania [Oslo]: Bentzen, 1877.
- Wolf, Kirsten, ed. *Heilagra meylla sögur*. Reykjavík: Bókmenntafræðistofnun Háskóla Íslands, 2003.

¹¹ Jónas Gíslason, "Útanfarir Íslendinga til háskólanáms fyrir 1700," *Árbók Háskóla Íslands 1980–81. Fylgirit* (1983): 1–21, esp. 9–10.

EFNISÁGRIP

Handritunum AM 180a og 180b fol. er lýst þannig í *Catalogus Codicum pergame-norum quos anno 1707, 1708, 1709, 1717 possidet Arnas Magnaeus* að efni þeirra sé „Katrínar Saga“. Textinn á bl. 5v40–8v36 er hins vegar ekki eins og yfirskrift hans gefur til kynna *passio* heilagrar Katrínar af Alexandríu heldur er hann, eins og Peter Foote hefur bent á, þýðing á einni gerð *Sanctae Catharinae Virginis et Martyris Translatio et Miracula Rotomagensia* sem lýsir upptöku helgra dóma heilagrar Katrínar og kraftaverkunum sem áttu sér stað fyrir milligöngu hennar í Rúðuborg (Rouen) á elleftu öld. Í greininni er birt stafrétt útgáfa íslenska textabrotsins ásamt samsvarandi texta á latínu.

Kirsten Wolf
 Department of Scandinavian Studies
 University of Wisconsin – Madison,
 1306 Van Hise Hall
 1220 Linden Drive
 Madison, WI 53706
 USA
 kirstenwolf@wisc.edu